

Република Србија
АПЕЛАЦИОНИ
СУД У БЕОГРАДУ
Гж 439/23
13.7.2023. године
Београд

У И М Е Н А Р О Д А

АПЕЛАЦИОНИ СУД У БЕОГРАДУ, у већу састављеном од судија Снежане Живковић, председника већа, Миленије Петричевић и Маје Чогурић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., кога заступа Зорица Коренић, адвокат из Београда, Нехруова 77/23, против тужене Републике Србије – Министарство одбране, коју заступа Војно правобранилаштво Београд, Тимочка 15, ради накнаде штете, одлучујући о жалби тужене изјављеној против пресуде Првог основног суда у Београду П 15306/15 од 26.10.2017. године, у седници већа одржаној дана 13.7.2023. године, донео је

П Р Е С У Д У

ОДБИЈА СЕ жалба тужене Републике Србије – Министарство одбране и **ПОТВРЂУЈЕ** пресуда Првог основног суда у Београду П 15306/15 од 26.10.2017. године.

ОДБИЈА СЕ захтев тужене за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Образложење

Пресудом Првог основног суда у Београду П 15306/15 од 26.10.2017. године, ставом првим изреке, усвојен је тужбени захтев тужиоца АА, па је обавезана тужена Република Србија – Министарство одбране, да тужиоцу на име накнаде нематеријалне штете по основу умањења општеживотне активности исплати износ од 300.000,00 динара са законском затезном каматом почев од 26.10.2017. године као дана пресуђења, па до коначне исплате. Ставом другим изреке, обавезана је тужена да тужиоцу на име трошкова парничног поступка исплати износ од 103.500,00 динара, са законском затезном каматом почев од дана када наступе услови за извршење до коначне исплате.

Против наведене пресуде тужена је благовремено изјавила жалбу, из свих разлога прописаних одредбом члана 373. став 1. Закона о парничном поступку. Жалбене разлоге је образложила, жалбени предлог изнела. Трошкове другостепеног поступка је опредељено тражила.

Испитујући побијану пресуду у смислу члана 386. Закона о парничном поступку – ЗПП (“Службени гласник РС” бр.72/11, са каснијим изменама и допунама), Апелациони суд у Београду је оценио да жалба тужене није основана.

У првостепеном поступку нису учињене битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 1,2,3,5,7. и 9. ЗПП на које другостепени суд пази по службеној дужности, а због којих би ожалбена пресуда морала бити укинута.

Према утврђеном чињеничном стању тужилац АА је као припадник Југословенске Народне Армије учествовао у извршавању борбених задатака против паравојних формација Републике Хрватске у периоду од 17.08.1991. године до 19.05.1992. године, након чега је наставио своје ангажовање на ратишту до 31.02.1996. године у саставу Војске Републике Српске, што је све утврђено на основу увида у војну књижицу тужиоца. Тужиоцу је решењем Републике Српске, Општина Градишка, Општинске управе – Одељења за борачку и инвалидску заштиту бр. 08-560-1259 од 22.10.2002. године утврђено својство борца и разврстан је у прву категорију борца. Из исказа тужиоца утврђено је да док је тужилац боравио на ратишту да је одмах првог дана погинуо његов школски друг и он је то лично видео, да је преживео разне друге непријатности и страхове и да је услед последица свих тих догађаја психички оболео, да се нагледао свега, виђао је мртве и сви њихови ликови и даље су му у сећању, често их сања без руку и ногу. Због свих ужаса које је видео на своју руку је узимао лекове за смирење јер је то био једини начин да опстане. По завршетку рата прво није ишао код доктора јер је мислио да је срамота ићи, али како су деца почела да га избегавају јер су га се плашила, он се лекару обратио званично тек 2007. године, када му је констатовано психичко оболење и када је добио терапију. Без обзира на терапију коју редовно узима, истакао је да му је све горе, да се свега боји и да од тог страха осећа физичке болове. Из налаза и мишљења вештака неуропсихијатра др. Цветина Урошевића утврђено је да се тужилац лечи од стране неуропсихијатра од 2007. године до 2016. године, што је утврђено на основу медицинске документације која се налази у списима предмета, да је код тужиоца постављена дијагноза од стране неуропсихијатра посттрауматски стресни поремећај Ф.43 дана 29.04.2008. године, дијагноза трајне промене личности због катастрофичног искуства Ф.62 постављена је дана 03.12.2008. године и од 04.02.2010. године тужиоцу је постављена и дијагноза поремећај повратне депресије Ф.33. Код тужиоца су болести коначног и дефинитивног облика од 04.02.2011. године. Због ПТСП, дијагнозе промене личности и поремећаја повратне депресије код тужиоца је дошло до умањења животне активности од 10%. Према мишљењу вештака настала обољења су последица ангажованости на ратишту у периоду од 07.08.1991. године до 19.05.1992. године, везано за хронични стрес везан за рат. Тегобе ратне генезе довеле су до умањења животне активности од 10%, на начин што тужилац мора да улаже додатне напоре за обављање свакодневних ствари, дошло је до пада вољно нагонских динамизама, снижење прага фрустрационе толеранције на стрес, уз променљиво расположење. Због постављене дијагнозе ПТСП, трајне промене личности и повратне депресије код тужиоца је дошло до губитка способности да активно живи, до изражене анхедонистичке отуђености, жели да је сам и неактиван, избегава људе и све што га подсећа на рат, теже контролише своје импулсе, уз променљиво расположење. Тужилац се и данас лечи, односно мораће да се лечи код надлежног неуропсихијатра уз редовни

третман и контролу.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је применом одредбе члана 173. и 174. Закона о облигационим односима – ЗОО, закључио да је обољење тужиоца у узрочно последичној вези са његовим учешћем у рату, те је обавезао тужену да тужиоцу надокнади причињену нематеријалну штету, јер је иста настала у вези са опасном делатношћу, тј у вези са оружаним сукобима и војним активностима које су предузети на територији бивше СФРЈ. Висину накнаде нематеријалне штете за претрпљене душевне болове због умањења животне активности првостепени суд је одмерио према критеријумима из члана 200. ЗОО, у вези са чланом 232. ЗПП, па је обавезао тужену да тужиоцу за претрпљене душевне болове због умањења животне активности исплати износ од 300.000,00 динара, имајући у виду да је неуропсихијатријским вештачењем утврђено укупно умањење опште животне активности код тужиоца од 10%. На досуђени износ нематеријалне штете тужиоцу је, сходно члану 277. ЗОО досуђена и законска затезна камата почев од дана пресуђења па до исплате.

Ценећи истакнути приговор застарелости потраживања, првостепени суд је оценио да је исти неоснован, нашавши да треба применити привилеговани застарни рок из члана 377. ЗОО, који је установљен због начина на који је тужиоцу причињена штета у току 1992. године која је наступила због учествовања у борбеним дејствима на територији садашње Републике Хрватске, као последица кривичног дела оружане побуне која је регулисана одредбом члана 124. Кривичног закона Социјалистичке Федеративне Републике Југославије, којом је прописано кривично дело оружане побуне за учесника, односно организатора или коловођу оружане побуне, које је управљено на угрожавање уставног уређења или безбедности СФРЈ, који закон је важио у време извршења кривичног дела и за које дело је прописан рок застаривања кривичног гоњења од 15 година. Такође, применом одредбе члана 383. ЗОО уређен је институт застоја застарелости који је у конкретном случају постојао за време ратног стања у Босни и Херцеговини у периоду од 06.04.1992. године до 21.11.1995. године, имајући у виду да је тужилац након 19.05.1992. године, учествовао у рату у саставу Војске Републике Српске до 31.03.1996. године. Наиме, застаривање не тече за време које повериоцу није било могуће због несавладивих препрека да судским путем захтева испуњење обавезе у смислу члана 383. ЗОО, без обзира што такав разлог није предвиђен одредбама Кривичног закона који регулишу прекид и застој застаривања кривичног гоњења. Имајући у виду да је тужилац након 19.05.1992. године остао на ратишту у оквиру Војске Републике Српске, тужбу за накнаду штете могао је поднети након окончања ратних дејстава на простору БиХ, односно од 21.11.1995. године, јер је до тог датума постојао разлог за застој застарелости потраживања. Имајући у виду да је тужба у овој правној ствари поднета 21.5.2009.године, у конкретном случају није протекао петнаестогодишњи рок застарелости потраживања (рачунајући од 21.11.1995. године).

Све важне чињенице за доношење одлуке о тужбеном захтеву првостепени суд је потпуно и правилно утврдио изведеним доказима које је правилно оценио применом члана 8 ЗПП. Жалбом тужене чињенично стање није доведено у сумњу, нити су жалби истицане нове чињенице или предлагани нови докази, у смислу члана 372.

став 1. ЗПП, па правилност чињеничног утврђења није доведена у сумњу.

Полазећи од поузданог и потпуно утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је донео правилну одлуку када је тужену обавезо да тужиоцу накнади нематеријалну штету, будући да је тужена, у складу са одредбама чланова 173. и 174. ЗОО, у вези са чланом 218. став Закона о служби у оружаним снагама СФРЈ (“Службени лист СФРЈ”, бр.7/85, 20/89, 40/89 и 20/90 и “Сл. Лист СРЈ” 31/93 и 50/93) одговорна за штету која је тужиоцу причињена па је дужна да ову штету надокнади.

Првостепени суд је правилно закључио да тужиочево потраживање није застарело, због чега је нашао да није основан приговор застарелости потраживања, који тужена понавља у жалби. Штета је за тужиоца настала у периоду учествовања у рату, од 17.08.1991.године до 19.05.1992. године, услед кривичног дела оружане побуне из члан 124. Кривичног закона СФРЈ (“Службени лист СФРЈ”, бр.44/76, 36/77, 34/84, 37/84, 74/87, 57/89, 3/90, 38/90, 45/90, 54/90) за које је прописан рок застаревања кривичног гоњења од 15 година, па у том случају и захтев за накнаду штете према одговорном лицу, сходно одредби члана 377. став 1. ЗОО застарева када истекне време одређено за застарелост кривичног гоњења. У конкретном случају тужилац је након 19.05.1992. године, остао на ратишту у оквиру снага Републике Српске до 31.03.1996. године, па до окончања ратних дејства на простору БиХ, односно до 21.11.1995. године, тужиочево застаревање није текло, у смислу члана 382. тачка 1. ЗОО. Наиме, тужиочево потраживање није застарело, сходно одредби члана 377. став 1. ЗОО, у вези са чланом 382. тачка 1. и 383. ЗОО, јер је у време ратног стања у Босни и Херцеговини, у периоду од 06.04.1992. године до 21.11.1995. године постојао застој застревања. Имајући у виду наведено, а супротно наводима у жалби да се код привилегованог рока застарелости који се везује за застарелост кривичног гоњења не могу примењивати одредбе ЗОО које се односе на прекид и застој застаревања и да је тужиочево потраживање накнаде штете застарело 19.05.2007 године, те како је застаревање почело да тече по окончању ратних дејстава на простору БиХ од 21.11.1995. године, а тужба у овој правној ствари је поднета 21.5.2009. године, односно пре истека рока од 15 година, од дана када је застревање почело да тече, тужиочево потраживање није застарело како је правилно оценио и првостепени суд. Осим тога, све и да је застаревање почело да тече пре 06.04.1992. године, односно 21.11.1995. године уколико је обољење ПТСП код тужиоца добило коначан облик најраније након 6 месеци од почетка учешћа у рату као припадника тадашње ЈНА (након 17.08.1991 године), потраживање тужиоца не би застарело јер би протекло укупно око 14 година и 3 месеца до подношења тужбе имајући у виду одредбу члана 384. став 2. ЗОО.

Супротно наводима жалбе тужене, првостепени суд је правилно применио одредбу члана 200. став 2. ЗОО, приликом одмеравања висине правилне новчане накнаде нематеријалне штете, ценећи све околности конкретног случаја, имајући у виду и старосну доб тужиоца у моменту настанка штете, као и трајање и јачину душевних болова, чињеницу да је код тужиоца установљена дијагноза ПТСП, трајне промене личности и дијагноза повратне депресије, као последице учествовања на ратишту у периоду од 17.08.1991. године до 19.05.1992. године, те да је код тужиоца дошло до умањења животне активности од 10 %, при чему се првостепени суд кретао у границама постављеног захтева. Имајући у виду наведено, првостепени суд је досудио

одговарајућу новчану накнаду правилном применом члана 200. ЗОО и 232. ЗПП, на досуђене износе правилно је досудио и законску затезну камату, сходно члану 277. ЗОО, почев од дана пресуђења па до исплате, с обзиром да се висина накнаде одређује према критеријумима и вредности новца на дан пресуђења.

Овај суд је ценио и жалбене наводе тужене који се односе на трошкове поступка, којима се иситиче да је првостепени суд неправилно тужиоцу досудио трошкове на име заступања од стране пуномоћника из реда адвоката на 4 неодржана рочишта, с обзиром да рочишта нису одлагана услед пропуста тужене, нити њеном кривицом, али је нашао да су исти наводи неосновани. Имајући у виду да предметна рочишта нису одржана, због спречености поступајућег судије као и због тога што се судски вештак није изјаснио по налогу суда од 07.09.2017. године, правилно је првостепени суд приликом одмеравања висине трошкова поступка тужиоцу досудио и трошкове за приступ пуномоћника из реда адвоката неодржаним рочиштима, с обзиром да рочишта нису одлагана ни кривицом тужиоца.

Приликом одлучивања о законитости и правилности првостепене пресуде, другостепени суд је ценио и остале жалбене наводе, али их није посебно образлагао, сагласно одредби члана 396. став 1. ЗПП, с обзиром да не могу довести до другачије одлуке у овој правној ствари.

На основу изложеног, Апелациони суд у Београду је одлучио као у ставу првом изреке применом члана 390. ЗПП.

Потврђена је у смислу члана 401. тачка 2. ЗПП и одлука о трошковима поступка, садржана у ставу другом изреке ожалбене пресуде, који су тужиоцу досуђени и одмерени правилном применом одредаба из члана 150, 153, 154. и 163. ЗПП и Тарифе о наградама и накнадама трошкова за рад адвоката.

**Председник већа-судија
Снежана Живковић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Јасмина Ђокић